

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995 yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

— 2-2023 —

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

H.Xakimov, B.A.Nabiyev	
Hozirgi zamon ekologik masalalari va Markaziy Osiyoda transchegaraviy suvdan foydalanish muammosi.....	217
X.Raxmatova	
Abu Said Abulxayrning “Risolai havroiyya” asari Xoja Ahror Valiy falsafiy talqinida	225
B.Iminov	
Turkiston ziroatchilik va davlat mulki boshqarmasi “Dehqon” jurnalining tarixi	229
O‘.Ahmedova	
Davlat va jamiyat boshqaruviga ma’naviy tarbiyaning ta’siri	233
B.Xasanov	
Terrorizm va ekstremizmning jamiyatga tahdidi	236
B.Yalgashev	
Samarqand vohasida ziyorat turizmini rivojlantirish masalalari	240
J.Yusubov	
Abu Nasr Forobiy hayoti va ijodining o‘ziga xos jihatlari	245
D.Sagdullaeva	
Jamiyat modernizatsiyalashuvining ijtimoiy-falsafiy tahlili	248
A.Tojaliyev	
Oliy ta’lim-yangi O‘zbekistonni barpo etishning muhim sharti	254
E.Zoyirov	
Ya’qubi Charxiy ijtimoiy-siyosiy qarashlari.....	258
U.Azimov	
Yoshlarning demokratik islohotlarga aksiologik munosabatini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari tahlili.....	264
A.Abdumalikov	
Jamiyatda uzliksiz ta’lim tizimining shaxs ekologik madaniyati yuksalishidagi roli	267
I.Rizayev	
Sinergetika: ijtimoiy tizimni tadqiq qilishdagi muammo va imkoniyatlar.....	272
R.Mardonov	
Sharq va g‘arb ta’lim falsafalarining o‘zaro ta’siriga asoslangan madaniyatlararo muloqot.....	279
F.Yuldashev	
Abu Nasr Forobiy falsafasida aqliy bilish panteizmi.....	283
F.Usmonov	
Zamonaviy kompyuter etikasi muammolari	282
H.Muhamadiyev	
Virtuallik yangi falsafiy kategoriya sifatida	293

SIYOSAT

D.Sharipov	
Tinchlikni ta’minlashning innovatsion omillari	298
M.Habibullaev	
Korrupsiyadan xoli jamiyat barpo etishda ma’naviy – ma’rifiy islohotlarning dolzarbligi	302
M.G‘anyeva	
Xotin-qizlarda tadbirkorlik tafakkuri va uning jamiyat ijtimoiy taraqqiyotidagi o‘rni.....	305
O.Boboqulov	
Kongoning mustaqillikka erishish jarayonida O‘zbekiston SSR bilan diplomatik munosabatlari	309
J.Sultonov	
Markaziy Osiyo chegara muammolari yechimini konstruktivizm nazariyasi yordamida tahlil qilish.....	311

DAVLAT VA JAMIAT BOSHQARUVIGA MA'NAVIY TARBIYANING TA'SIRI

ВЛИЯНИЕ ДУХОВНОГО ВОСПИТАНИЯ НА ГОСУДАРСТВЕННОЕ И
ОБЩЕСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕTHE EFFECT OF SPIRITUAL EDUCATION ON STATE AND SOCIETY
ADMINISTRATIONO'g'ilxon Nomozovna Ahmedova¹¹O'g'ilxon Nomozovna Ahmedova

– Farg'ona davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi.

Annotatsiya

Mazkur maqolada davlat va jamiyat boshqaruvidagi davlat xizmatchisini ma'naviy salohiyati uzluksiz rivojlanishga ijobiy ta'siri tadqiqot maqsadi sifatida o'rganilgan. Zamonaviy boshqaruvda xodimlarning shaxsiy javobgarligini kuchayishga yordam beradigan kompleks-tadbirlar dasturini ishlab chiqarish va ishlashni ta'minlash vositasi ma'naviy tarbiya ekanligi ijtimoiy-falsafiy tahlil qilingan. Jamiyat targ'ibot vositalari ko'p jihatdan kadrlar salomatligi va moddiy ruhiy tarbiyaga bog'liqligi ijtimoiy-falsafiy xulosa va natijalari ochib berilgan.

Abstract

In this article, the positive effect of the moral potential of the civil servant in the management of the state and society on the development of the state is studied as a research goal. It has been analyzed from a business-philosophical point of view that in modern management, moral education is a means of producing and ensuring the performance of a complex program of activities that helps to increase the personal responsibility of employees. The socio-philosophical conclusions and results of the fact that public propaganda tools are largely dependent on personnel health and material spiritual education are revealed.

Аннотация

В данной статье в качестве цели исследования изучается положительное влияние нравственного потенциала государственного служащего в управлении государством и обществом на развитие государства. Проанализировано с бизнес-философской точки зрения, что в современном менеджменте нравственное воспитание является средством производства и обеспечения выполнения комплексной программы деятельности, способствующей повышению личной ответственности работников. Выявляются социально-философские выводы и результаты того, что средства общественной пропаганды во многом зависят от здоровья личного состава и материального духовного воспитания.

Kalit so'zlar. Davlat, jamiyat, ma'naviyat, ma'naviy tarbiya, boshqaruviy tuzatishlar, davlat xizmati, taraqqiyot strategiyasi, intellektual salohiyat.

Ключевые слова. Государство, общество, духовность, духовное образование, административные реформы, государственная служба, стратегия развития, интеллектуальный потенциал.

Key words. State, society, spirituality, spiritual education, administrative reforms, public service, development strategy, intellectual potential.

KIRISH

Davlat va jamiyatning bugungi kundagi boshqaruvi mamlakatda boshqaruv tizimining yangi bosqichini boshladi. Zero "...zamonaviy, oqilona boshqaruv tizimini joriy etish – oldimizga qo'ygan vazifalarni bajarishning asosiy shartidir"[1.]. Bu borada O'zbekiston Respublikasining "Ma'muriy islohotlar Konsepsiyasi"ning qabul qilinishi va unda belgilangan ustuvor vazifalarni amalga oshirish bo'yicha muhim vazifalardan biri — davlat xizmatining samarali tizimini shakllantirish, davlat boshqaruvi jarayonlarini demokratlashtirishda har bir boshqaruvchi o'z bo'g'inining yetuk rahbari sifatida ma'naviy jarayonlarga o'z hissasini qo'shish[2.].dan iboratdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Buyuk alloma Husayn Voiz Koshifiy "Davlat va jamiyatni siyosatsiz, uni boshqaruvsiz tasavvur qilib bo'lmaydi, chunki bularsiz dunyoning muhim ishlarini tartibga solish vazifasini amalga oshirish mumkin emas, tarbiya va jazo haqidagi qonunlarning bo'lmaganligi davlat faoliyatining buzilishiga olib keladi" [3.3.],- deb ta'kidlaydi. Bu esa davlat va jamiyat boshqaruvida tarbiyaning muhim ekanligini anglatadi. "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasining mustahkam tayanchi va suyanchi bo'ladigan tarixiy-ma'naviy omil, ya'ni bizning eng katta boyligimiz – xalqimizning ulkan madaniy merosi, intellektual salohiyatidir"[4.31.]. Bizningcha, davlat boshqaruvining asosi hisoblangan rahbar kadrlar va ularning ma'naviy salohiyati jamiyatning aynan bugungi va kelajak taqdirini belgilab beradi. Faylasuf olimlar ta'kidlaganidek, "...davlat boshqaruvini isloh qilish

jarayonida boshqaruv samaradorligi: davlat xizmatlarining maksimal darajadagi kafolati; davlat tuzilmalari va fuqarolarning o'zaro mas'uliyati; davlat tomonidan ko'rsatiladigan xizmatlarning sifati bilan o'lchanadi. Bundan tashqari, islohotlarning samaradorligi davlat funksiyalarini amalga oshirish uchun yangi siyosiy texnologiyalarni joriy etish va ulardan foydalanishga bog'liq. Jumladan, "elektron demokratiya", "elektron hukumat", "outsorsing" va "kontrakting aut" usullarini joriy etish, samarali boshqaruv tashabbuslarini qo'llab-quvvatlovchi resurs sifatida davlatning muhim vazifalarini bajarishga qodir bo'lgan fuqarolik jamiyatining turli tuzilmalarini boshqarishga amaliy yordam beradi"[5.17.]. Bundan ma'lumki, davlat boshqaruvida samaradorlik muhim ahamiyatga ega ekan, demak rahbar kadrlarning faoliyatini olib borishida ularning nafaqat siyosiy bilimi, balki ularning ma'naviy va ma'rifiy darajasi ham muhim ahamiyatga ega hisoblanadi. Boshqaruvga ta'sir qiladigan ijobiy xislatlar ichida eng muhimi rahbar kadrlarning ma'naviy salohiyati va ularning tarbiyasidir.

2017-yilda Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi" to'g'risidagi tarixiy hujjatda salohiyat va imkoniyatimiz xolis baholanishi bilan birga, xato va kamchiliklarimiz ham atroflicha tanqidiy tahlil etildi. Bu esa "Harakatlar strategiyasi to'g'risida»gi farmoni bilan tasdiqlangani 2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning usuvor yo'nalishi va vazifalari bilan bevosita bog'liqdir. O'zbekiston taraqqiyotining yangi bosqichida Harakatlar strategiyasi orqali birinchi marta davlat boshqaruvini isloh qilish davlat xizmati institutini rivojlantirish bilan bog'liq holda olib borilishi belgilab qo'yildi. Chunki, aynan davlat islohotlarni amalga oshiradi va moliyalashtiradi. "Harakatlar strategiyasining bosh maqsadi demokratik jamiyatning jadal rivojlanishini ta'minlovchi ichki mexanizmlarni tezroq barpo etishdir. Davlat boshqaruvini takomillashtirib, uni jadal o'zgarib borayotgan hayot talablariga muvofiqlashtirib borish har bir mamlakat oldida turgan muhim vazifa bo'lsa kerak"[6.191.]. Bizningcha, har bir jamiyatda boshqaruv sohasidagi modernizatsiya jarayonlari nafaqat siyosiy balki ijtimoiy-ma'naviy jarayonlarning o'zgarishlariga ham bog'liqdir.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Davlat va jamiyat boshqaruviga ma'naviy tarbiyaning ta'siri rahbari mas'uliyatli anglashni o'rgatadi. Bizningcha, ma'naviy tarbiya ko'rgan rahbar mas'uliyatli, axloq nuqtayi nazardan maqsadga erishish uchun ma'naviy kuchdan foydalanish barcha odamlar uchun maqsadlar va muayyan maqsadlarni yaratish va amalga oshirish darajasidir. Rahbarning ma'naviy kuchi – maqsadga erishishda qaror qabul qilish jarayonining insonparvarligi va ijtimoiylashuvida namoyon bo'ladi. Davlat va jamiyat boshqaruviga ma'naviy tarbiyaning ta'siri salbiy yoki ijobiy bo'lishi mumkin. Rahbarlikni amalga oshirish uchun kuch va qadriyatlarga asoslanish muhim hisoblanadi. Agar faqat kuch ishlatilsa faoliyat salbiy hisoblanishi mumkin. Aksincha, kuch va qadriyatlarni axloq talablariga muvofiq ishlatilsa boshqaruv o'z maqsadiga va qarorlar ijrosining ijobiy jihatlariga erishish mumkin bo'ladi. Mas'uliyat — mas'uliyatli rahbarlikning birinchi qarashlari va qadriyatidir. Bizningcha, boshqaruv va mas'uliyat bir-biri bilan chambarchas bog'liq qarashlardir. Kuch — bu qaror qabul qilish va amalga oshirish qobiliyati. Har bir inson, shu jumladan chaqaloqlar, o'z ustidan hokimiyatdan tortib, millionlab odamlarni boshqaradigan hokimiyatgacha ma'lum bir kuchga ega.

Bizning fikrimizcha, shaxs qanchalik ko'p ma'naviy kuchga ega bo'lsa, mas'uliyatni ham shunchalik ko'p his qiladi. Boshqaruvda kuchga ega bo'lmasa, hech narsa uchun javobgar bo'la olmaydi, lekin kim hokimiyatdan mas'uliyatsizlik bilan foydalansa, uni suiiste'mol qiladi. Yetakchilikning, o'z ortidan ergashtirishning eng to'g'ri yo'li – bu shaxsiy o'rnak va namuna bo'lishdir[7.177.]. Bizningcha, shaxsiy namuna mas'uliyatdir. Lokal va global tashabbuskorlik mas'uliyatli yetakchilikni asosiy belgisidir. Shu o'rinda, davlat va jamiyat boshqaruviga ma'naviy tarbiyaning ta'siri "...axloqiy, qadriyatlarga asoslangan global tajribaning ijtimoiylashuviga erishish uchun yetakchilik mas'uliyati taraqqiyotga barqaror ta'sir etadi"[8.].

XULOSA

Davlat boshqaruvi yangicha talablardan kelib chiqib yuksaladi. Shunday ekan, "Demokratiyani harakatlantiradigan, uni amalga oshiradigan va rivojlantiradigan kuch-insondir. Demokratiya faqat xalq hokimiyati bo'lib qolmay, u har bir inson har bir jamoa va butun xalqning o'z mamlakati kelajagi, o'z taqdiri oldidagi mas'uliyati hamdir"[9.10.]. Bu esa ma'naviy tarbiyali shaxslarning rahbar bo'lishi jamiyat va davlat boshqaruvida faqat ijobiy yuksalishlarda namoyon bo'ladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. Toshkent.: 28.12.2018 y. // Manba: <https://president.uz/uz/lists/view/2228>.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 8 sentyabrdagi "O'zbekiston Respublikasida Ma'muriy islohotlar kontseptsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5185-son Farmoni. "Xalq so'zi" gazetasi, 2017 yil 9 sentyabr, 180 (6874)-son.
3. Muhiddinova F. Adolatnoma // "Huquq va burch" ijtimoiy huquqiy jurnali № 12. -Toshkent.: 2008.
4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyoti strategiyasi. Uchinchi nashr. – Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti. 2022.
5. Mirzaaxmedov K. M. O'zbekistonda davlat boshqaruvi jarayonlarini demokratlashtirish evolyutsiyasi. Siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. Toshkent.
6. Omonov B.A. Jamiyatni modernizatsiyalashning kontseptual asoslari. Toshkent. "Aloqachi", 2019.
7. Mirziyoyev. Sh.M. Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari. Toshkent. "O'zbekiston" NMIU, 2020.
8. Globally Responsible Leadership Initiative, Globally Responsible Leadership. A Call for Engagement, European Foundation for Management Development, 2005. <http://www.grii.org/index.php/resources/publications> (Accessed 1 Nov. 2014).
9. Nazarov Q. Eng katta boyligimiz – tinchlik va barqarorlikni asraylik. Toshkent. "Akademiya" 2006.